

Dzierżanowski, Roman

Zebranie Zespołu Historii Nauk Medycznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/3-4, 798-799

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W posiedzeniu uczestniczyło 25 osób (historyków, archiwistów i geodetów). W ożywionej dyskusji wzięło udział 10 osób. Ześrodkowała się ona głównie na sprawie zabezpieczenia dawnych materiałów kartograficznych, znajdujących się w rozproszeniu i narażonych na zniszczenie. Mgr K. Potępa — główny geodeta m. Krakowa — wyjaśnił genezę referowanych przez mgra Przybylskiego studiów. Zrodziła je idea ratowania historycznych materiałów kartograficznych zachowanych w terenowych jednostkach geodezyjnych. Poruszony przez mgra Potępę problem potrzeby zabezpieczenia cennych przekazów kartograficznych podjęła w dalszej dyskusji Z. Traczewska-Białkowska (AGH), wskazując Wojewódzkie Archiwum Państwowe jako najbardziej właściwe miejsce deponowania zabytków kartograficznych. Przedstawicielka tegoż Archiwum — mgr J. Stoksik — poinformowała zebranych, iż oczekuje napływu wspomnianych materiałów, jako że Oddział Zbiorów Kartograficznych na Wawelu prowadzi już akcję dotyczącą katastru galicyjskiego, a kompetencjami swymi obejmuje teren byłego województwa krakowskiego. Prof. M. Odlanicki-Poczobutt — traktując sprawę zabezpieczenia dawnych map jako problem ogólnokrajowy — zaproponował, aby Biuro Głównego Geodety m. Krakowa spowodowało apel do wszystkich głównych geodetów o przekazywanie starych materiałów kartograficznych do archiwum. Równocześnie prof. M. Odlanicki-Poczobutt podkreślił, iż mapy stanowiące przedmiot referatu były swego rodzaju katastrami. Doc. S. Brzozowski (IHNOiT) zwrócił uwagę, iż wartość przekazu historycznego mają nie tylko dawne mapy, ale wszystkie materiały pomocnicze (szkice, opisy itp.) i te również wymagają zabezpieczenia. Doc. W. Trzebiński sugerował, aby autor skupił się przede wszystkim na analizie map. Prof. H. Madurowicz-Urbańska (UJ) zwróciła uwagę na potrzebę określenia wiarygodności dawnych map i oceny ich walorów technicznych. Również prof. J. Wiśniewski (IH PAN) określił wartość map uwłaszczeniowych nie tylko jako zabytków kartograficznych, ale przede wszystkim jako źródła informacji dla historii osadnictwa. Mgr A. Raczkowski (em. inż. geodeta) podzielił się swoimi spostrzeżeniami na temat ścisłości map w konfrontacji ze stanem faktycznym i znaczenia starych materiałów kartograficznych.

W toku dyskusji poruszono dodatkowo (prof. J. Babicz — IHNOiT) konieczność podjęcia prac nad historią triangulacji na terenach poszczególnych zaborów, problem zabezpieczenia starego sprzętu geodezyjnego (prof. M. Odlanicki-Poczobutt i dr Z. Traczewska-Białkowska) i możliwość stworzenia w Krakowie stałej jego ekspozycji (mgr K. Potępa, dr Z. Traczewska-Białkowska).

Zofia Traczewska-Białkowska
(Kraków)

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK MEDYCZNYCH

27 lutego 1978 r. odbyło się zebranie, które zagał zastępca dyrektora Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki — prof. Jerzy Dobrzycki. W związku z chorobą prof. Ksawerego Rowińskiego, organizacyjną stronę prowadzenia Zespołu powierzone dr Zofii Podgórskiej-Klawe, a opiekę nad sprawami merytorycznymi objął prof. Stanisław Szpilczyński.

W czasie zebrania wygłoszono 2 referaty: prof. Stanisław Szpilczyński — *Wkład Polski do nauk lekarskich w świetle bibliografii Jana Antoniego van der Lindena De Scriptis Medicis (Amsterdam 1637, 1651, 1662, Norymberga 1688)* i dr Zofia Podgórska-Klawe — *Metodologia historii a historia medycyny*.

Prof. Szpilczyński oparł się na czwartym wydaniu bibliografii *Lindenius Renovatus*, zawierającym 74 nazwiska autorów z Polski, co w stosunku do pozostałych autorów wynosi 1,46%. W tym czasie w Polsce żyło ok. 500 lekarzy. Problematyka publikacji, pochodzących z Polski, była bardzo różnorodna, co dowodzi zaintereso-

wania tych lekarzy wszystkimi prawie dziedzinami medycyny. Żadna z wymienionych pozycji, poza dziełem Strusia o pulsie, nie odegrała ważniejszej roli w medycynie światowej. Analiza dzieła Lindeniusa jest pouczająca i daje rzeczywisty obraz wkładu lekarzy z Polski do ogólnej skarbnicy wiedzy medycznej XVI—XVII wieku, a z drugiej strony zachęca do analogicznych rozważań nad innymi bibliografiami historycznymi.

Dr Podgórska-Klawe postulowała rozbudzenie u początkujących, a także i zaawansowanych, historyków medycyny świadomości, że uprawianie jakiegokolwiek dziedziny historii medycyny wymaga znajomości zasad metodologii historycznej.

Oba referaty wywołały ożywioną dyskusję.

Po przerwie sprawy organizacyjne Zespołu przedstawiła dr Z. Podgórska-Klawe. Po pierwsze: wysunęła projekt opracowania tematu *Studia i wykształcenie medyczne Polaków*. W zakres jego miałyby wchodzić badania i publikacje dotyczące: a) polskich wydziałów lekarskich, b) studiów zagranicznych lekarzy mieszkających na terenach polskich, c) studiów emigrantów, d) działalności doksztaleniowej w ramach towarzystw i zjazdów, e) kształcenia podyplomowego.

Po drugie: dr Podgórska-Klawe postulowała realizację podjętego w ub.r. gromadzenia materiałów do *Słownika biograficznego polskiej nauki medycznej*. Zebrano propozycje ujęcia 1250 nazwisk i założono kartotekę, w której opracowano dotychczas 500 postaci. W listopadzie 1978 r. zostanie zorganizowane przez Zespół i Komitet Fizjologiczny PAN jednodniowe sympozjum poświęcone 100 rocznicy śmierci Claude Bernarda. Na rok 1982 przewiduje się polsko-francuską sesję naukową w związku z 50-leciem śmierci Józefa Babińskiego.

Roman Dzierżanowski
(Warszawa)

DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU HISTORII NAUK MEDYCZNYCH W LATACH 1966—1977

1 marca 1955 r. powołano we Wrocławiu Pracownię Historii Medycyny Zakładu Historii Nauki PAN, a jej etatowym pracownikiem został dr S. Szpilczyński. Drugim ośrodkiem był Gdańsk, gdzie działała grupa historyków medycyny z prof. T. Bilikiewiczem i doc. S. Sokołem. Jednocześnie zajmowano się problematyką medyczną w ramach Sekcji Historii Nauk Biologicznych i Medycznych Komitetu Historii Nauki PAN (prof. S. Konopka i prof. B. Skarżyński), a problematyką farmaceutyczną w Zespole Historii Chemii (dr L. Krówczyński, mgr W. Karczewski). Z chwilą reorganizacji Komitetu i Zakładu oraz powołania w 1958 r. Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN ustalono, że będą w nim odtąd istniały 4 działy naukowe, podzielone na sekcje i zespoły, które przejmą dotychczasową tematykę badawczą Komitetu. Powstał wówczas m.in. Dział II: Historii Nauk Biologicznych i Medycznych, pracujący pod kierownictwem prof. B. Skarżyńskiego w latach 1958—1963, a po jego śmierci kierownictwo przejął prof. J. Fierich (do 1965 r.). W tym okresie dużą aktywnością w badaniach nad dziejami medycyny wyróżniły się ośrodki wrocławski i gdański. Jednocześnie problematyką farmaceutyczną zajmowano się nadal w Zespole Historii Chemii (Dział III: Historia Nauk Matematycznych, Fizycznych, Chemicznych i Geologiczno-Geograficznych), do którego należeli farmaceuci — doc. L. Krówczyński i mgr B. Kuźnicka (w latach 1962—1967), a także — w Zespole Historii Botaniki, którego członkiem od r. 1957 był prof. H. Bukowiecki.

Dorobek polskich historyków medycyny i farmacji znalazł swój wyraz w programie XI Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki (1965), a duże zaangażowanie organizacyjne pracowników Zakładu przyczyniło się do zrealizowania bogatego programu. Wymieńmy przykładowo, że w podsekcji nauk medycznych wygłoszono 30 komunikatów, a w podsekcji farmacji — 4.